

ENTREVISTA

Don DeLillo

NOVEL·LISTA NORD-AMERICÀ

► ► ►

Quan tot això passa és molt excitant. El llenguatge i l'estructura són elements crucials, per a mi. Trobo molt de plaer a aconseguir l'estructura d'un llibre, és molt gratificant i pot ser molt diferent del llibre anterior o de qualsevol altre. A *Cosmòpolis*, per exemple, l'estructura dels capítols és simètrica. No sé com me'n vaig adonar.

F.B.V. No me n'havia adonat.

D.D. Jo tampoc no ho vaig saber durant molt de temps, fins que un dia vaig començar a veure què és el que estava passant a la novel·la.

F.B.V. Quan es llegeix la novel·la hi ha moments en què transmet molta excitació, molt de nerviosisme i s'ha de parar de llegir una estona.

D.D. Sí, de vegades potser sí, però com a escriptor hi havia ocasions en què em passava el contrari, un tros que havia escrit em semblava fluix, el deixava descansar tres mesos, i si encara semblava fluix és que s'havia de canviar una mica.

F.B.V. És curiós com *'Cosmòpolis'* és un llibre relativament curt, però hi passen moltíssimes coses i totes, fins i tot les aparentment més insignificants i anecdòtiques, són imprescindibles.

D.D. És que aquest noi, l'Eric Packer, viu tota la seva vida en un sol dia en què fa sexe amb quatre dones diferents, pren quatre o cinc begudes alcohòliques d'alta graduació, menja moltíssim, travessa una macromanifestació al carrer, li tiren un pastís a la cara, i s'involucra en diverses i serioses formes de violència... un

dia ocupat. I tot el que volia fer des que es va llevar era anar a tallar-se els cabells...

F.B.V. Però realment era tan important anar al barber?

D.D. D'alguna manera sí, però el que hi ha darrera d'aquest desig, d'aquesta necessitat, és que ell pensa en el seu pare, pensa en el fet que era la barberia on el seu pare el duia, i això és part del sentiment de mortalitat que ha tingut quan s'ha llevat al matí.

F.B.V. Però ell sap perfectament el que està passant, i cap a on va en realitat...

D.D. Sí que ho sap. Per primera vegada a la vida ha sentit el dubte. Es tracta del dia en què tota la vida li canvia, tot cau pel seu propi pes i ell comença a tenir una certa sensació d'autodestrucció, com els passa a la gent rica i poderosa.

F.B.V. Creu que el que li passa a l'Eric li podria passar a vostè o a qualsevol persona?

D.D. Home, podria passar-li a algú, sí. En podrien fer una bona pel·lícula, també. L'embús podria passar, la manifestació també, l'enterrament... però podria trobar-se un home per casualitat quatre vegades la seva dona en un dia? Home, si és al mateix carrer té alguna possibilitat, però tampoc gaire. En principi s'havien de trobar tres vegades, però després de la tercera vaig veure que no n'hi havia prou, encara en faltava una més, i més resolutive, en certa manera... Va ser una idea tardana. Seria estrany que tot això li passés al mateix personatge, però el mateix dia, al mateix carrer... per això existeix la literatura.

F.B.V. Amb la seva autodestrucció també destrueix el mercat de valor mundial...

D.D. Arruïna el món. Sembla una bogeria, si no fos... que gairebé ja ha passat a la realitat, a finals dels anys 90, provocat per una firma d'inversions als Estats Units.

F.B.V. Això no deixa de ser una forma de terrorisme...

D.D. En certa manera sí. Però és molt perillós. Si hi hagués una apagada general elèctrica, com fa poc a Itàlia o als Estats Units, als mercats financers de tot el món, els resultats serien catastròfics. Tot el nostre món es basa en la tecnologia, que és electricitat. I si el sistema bancari s'esfondrés, crec que tot s'esfondraria.

F.B.V. Què me'n diu, del carrer on en definitiva passa tot, on hi ha aquest gran embús de trànsit, és un petit món, una *'Cosmòpolis'*?

D.D. És el carrer 47 de Nova York. No vaig haver d'inventar-lo, té una enorme varietat social i econòmica, de la part est a l'oest, des de la gran

torre on l'Eric viu, que realment existeix i és l'edifici d'apartaments més alt del món, fins a l'edifici a l'altre extrem del carrer, on s'enfronta amb el seu assassí, i que hauria inventat si no hagués existit, però existia.

F.B.V. Potser per això la novel·la no podria passar enlloc més que a Nova York...

D.D. Fa poc vaig pensar-hi en això, en què hauria passat si se situés a Kuala Lumpur, o a Singapur. I ben segur que la mateixa història podria passar allà, però de segur que no seria jo qui l'hauria escrit. Nova York és cosmòpolis en el sentit que és la ciutat del món, amb influències de tot arreu. Si passeja pel carrer 47 pot sentir-hi quatre llengües diferents caminant només vint passes.

F.B.V. Per això el *'rapper'* que es mor canta en una barreja de diverses llengües?

D.D. El *'rapper'*... Hi ha una dona, a Berlín, que va buscar i buscar per les botigues de discos

convençuda que aquest personatge era real.

F.B.V. A mi la seva descripció em va recordar el músic qawali Nusrat Fateh Ali Khan, que al Pakistan era considerat gairebé un déu.

D.D. És un personatge inventat, tot i que té part de raó. El meu personatge és un noi negre nord-americà del carrer, però és fàcil imaginar que està inspirat en Nusrat Fateh Ali Khan.

F.B.V. Al llibre, una visita del president dels EUA és un dels elements que provoca que la ciutat es paralitzi, però fora d'això no té cap mena d'importància... Creu que té algun paral·lisme amb George W. Bush, que potser té massa importància per a tot el món?

D.D. A la novel·la no té pas gaire importància... En canvi, Bush sí que és important perquè té poder, perquè té l'habilitat de reunir gran quantitat de poder i prendre decisions que afecten tothom. Però la meua opinió personal prefereixo no dir-la públicament.

F.B.V. Després de la seva novel·la *'Underworld'* molts crítics van dir que havia arribat al màxim de la seva literatura... Amb *'L'artista del cos'* va canviar de trajectòria, però ara sembla que torni a la societat nord-americana...

D.D. *'L'artista del cos'* és una de les poques novel·les que he escrit que no sorgeixen directament de la cultura, de la història del meu país. Està localitzada a l'Estat de Maine dels EUA, però podria passar perfectament a Suècia. És un llibre molt diferent de la resta, més abstracte. Va ser tot un repte, per a mi. Cada novel·la té les seves necessitats i exigències.

F.B.V. Allà trenca el llenguatge i construeix una teoria sobre el temps molt interessant.

D.D. Einstein va dir que el temps és una ficció. La qüestió és si nosaltres hem inventat el temps, els conceptes de passat, present i futur, i el personatge d'aquest llibre sembla que existeixi en el temps tal com és, sense divisions, i això és inaguantable, insuportable, perquè no ha desenvolupat els elements de protecció que tenim la resta de nosaltres. Però jo no invento res, és cosa dels físics i els cosmòlegs que mantenen aquesta posició.

F.B.V. I a *'Cosmòpolis'* trenca el temps situant el protagonista al futur respecte del present en què viu...

D.D. És que es tracta de dues novel·les sobre el temps. Són radicalment diferents però tenen un pòsit comú.

F.B.V. *'Cosmòpolis'* està dedicada a Paul Auster. ¿Per algun motiu en especial?, ¿per avisar-lo que no aposti tots els seus diners com el protagonista de la seva *'La música de l'atzar'*?

D.D. No. Només perquè som amics. No té a veure ni amb Nova York, ni amb els temes que com a escriptors ens interessen, ni amb res, senzillament perquè som amics.

Trencant les onades del temps

F. B. V.

Don DeLillo, *L'artista del cos*. Traducció de Víctor Compta. LA MAGRANA / CIRCE. Barcelona, 2002.

DeLillo ja havia treballat la idea de com transcorre el temps a la seva novel·la anterior, en què el suïcidi d'un cineasta de culte (fins a la novel·la *Underworld* DeLillo era un autor de culte, en absolut massiu) porta la seva dona a una mena de retirada del món a prop del mar.

En aquesta obra ella, una artista que fa accions basant-se en la manipulació del cos, es troba amb un ésser màgic sortit del no-res amb qui conversa trencant el fil del temps. L'autor se situa en una distància molt més curta que a la seva obra anterior, i no es basa en l'anàlisi d'una societat, ni de les relacions interpersonals, sinó que viatja a l'interior d'una persona atrapada en el dol pel seu marit.

L'autor aconsegueix portar-nos en alguns moments a un món en què el temps és una construcció de luxe, fet que ens fa meravellar-nos de la bellesa del llenguatge com a tal. Com en un joc de miralls, l'estrany senyor Tuttle i la nostra protagonista són i no són la mateixa persona i el difunt, explicant-nos una aventura interior amb tanta ambigüitat com màgia alhora.

Surfejant el ien

F. B. V.

Don DeLillo, *Cosmòpolis*.
Traducció de Mercè Costa Clos. EDICIONS 62 / SEIX BARRAL.
Barcelona, 2003.

Eric Packer, un geni de 28 anys, és a punt de perdre tota la seva fortuna: el ien no para de pujar i ell ho aposta tot en contra. Per sortir-se'n ha de trobar una representació orgànica que descriu el funcionament d'aquesta divisa. El dia en què se situa l'acció, un immens embús, la visita del president i l'enterrament d'un *'rapper'* paralitzen el carrer pel qual, de totes totes, Packer ha decidit travessar la ciutat per anar a tallar-se els cabells, amb l'agregant que aquell mateix dia un exempleat seu l'ha amenaçat de mort. El protagonista fa front al seu destí com un surfista davant la gran onada que ha estat esperant tota la vida: s'hi llança i l'onada –el ien– continua creixent, creixent, no té fi, i ell puja i puja amb ella fins que, de cop, tot es descontrola i cau i s'enfonsa irremissiblement.

DeLillo ens ofereix una novel·la que ens pot arribar a marejar de tanta velocitat i densitat, ens pot arribar a fer fàstic si no tenim fe en el mercat de les finances, ens neguiteja, però sempre hi ha un punt de remissió, de perdó, d'ésser que d'una manera que no s'acaba d'entendre, se salva. Packer és l'Aquilles ferit al taló, en el moment en què endevina la derrota i decideix que el món sencer caurà amb ell. La novel·la està farcida de subepisodis fascinants, tot entrelaçat i en continu, com ara les trobades casuals amb la seva dona –s'acaba de casar–, una manifestació anticapitalista, una gravació de cinema nu a l'estil de Spencer Tunick, tot de successos que ens ajuden a endinsar-nos en una ment lúcida però totalment alienada que ens pot ajudar a veure alguns dels problemes més grans de la nostra societat.

Tot plegat, DeLillo ho amaneix amb dosis d'humor cínic com l'arsènic per descriure una societat –Nova York, els Estats Units, però també la resta del món o com a mínim l'occidental– que en el seu afany per créixer i mantenir-se ho integra tot dins el sistema, des del capitalisme més salvatge fins a l'anticapitalisme més ferotge. L'obsessió pels diners com a finalitat, la gran velocitat a què vivim i la deshumanització cap a la qual potser anem. *Grosso modo*, descriu també, però de manera accelerada, la caiguda lliure de la bombolla tecnològica al món financer, que la primavera de l'any 2000 va portar tants maldecaps a l'economia mundial –tot i que el que semblava un terratrèmol va ser poc més que un refredat mal curat les seqüeles del qual encara duren.